

Een woordje vooraf

Het waarom van deze kit is vanzelfsprekend: ondertussen is elke school wel al eens mee-slachtoffer geworden van een verkeersdrama. Hoe je hiermee als leerkracht, op school, kan omgaan is echter niet altijd vanzelfsprekend.

Een verkeersongeval doorbreekt het alledaagse. Het brengt ongeloof, angst, kwaadheid, verdriet en soms ook schuldgevoelens mee. Reacties zijn niet te voorspellen. Sommige kinderen reageren heviger dan anderen. **De meeste reacties zijn normale reacties op een abnormale gebeurtenis.** Een eerste reactie zegt ook niet altijd iets over de ernst van de gebeurtenis of over de impact op het kind. Reacties geven aan dat elk kind op de één of andere manier de gebeurtenis verwerkt. Hoe de verwerking gebeurt en hoe lang ze duurt hangt van veel zaken af: hoe ernstig was het ongeval? Kende het kind het slachtoffer goed? Maakte het kind al eerder een ongeval mee? Toont het kind makkelijk emoties? Op welke manier toont het kind emoties? Heeft het kind een plaats waar het terecht kan met zijn gevoelens? ... Kinderen moeten op hun eigen tempo en manier het verkeersongeval kunnen verwerken. Wees als leerkracht opmerkzaam voor het proces dat de kinderen doormaken. Probeer hun reacties te begrijpen en er voldoende ruimte voor te bieden, zonder daarin te overdrijven.

Het gedrag van het kind kan sterk veranderen, gedurende lange tijd. Dat is geen reden tot paniek. Het kind heeft iets ingrijpends meegemaakt. De meeste kinderen geraken er zelf door, met de steun van een warme en begripvolle omgeving (de ouders, jijzelf als leerkracht, ...). **Maar vanaf wanneer moet je je zorgen maken?** Spijtig genoeg bestaan hiervoor geen vaste regels. Reken op je gezond verstand. Heeft het kind gedragsproblemen op alle gebieden, altijd en overal? Of heeft het gedragsproblemen waarin na lange tijd nog steeds geen beweging komt? Dan doe je er goed aan het signaal te geven aan de ouders dat bijkomende hulp misschien nodig is. Als je het gevoel hebt dat het niet goed loopt met het kind, verwittig je ook je directie en neem je contact op met het CLB.

Tenslotte ben jij geen professioneel hulpverlener, therapeut of psycholoog.

Je staat niet alleen. Je kan terecht bij verschillende diensten en organisaties. Kijk zeker eens bij het deel 'Belangrijke en soms moeilijke thema's – Hulpverleningsaanbod' in deze kit. Zeer belangrijk: vertaal naar het kind dat jullie hulp zoeken in een moeilijke situatie, niet voor een moeilijk kind! Dat is belangrijk voor het zelfbeeld van het kind.

Deze handleiding wil de impact niet dramatiseren, maar evenmin minimaliseren. We willen je als leerkracht niet voorschrijven wat je wel en niet moet doen. Wel wil deze handleiding je handvatten geven, inspiratie bieden om met de kinderen uit je klas aan de slag te gaan tijdens en na deze moeilijke momenten.

Deze kit staat of valt met jou, de leerkracht die ze tot leven brengt. Er bestaan immers geen algemene wetten of regels die voor elk kind, elke klas, elke situatie gelden. Jij kent de kinderen uit je klas het best, en voelt beter dan wie ook aan waar ze nood aan hebben en wat ze aankunnen. In deze papieren zal je een ruggensteun vinden, ideeën, achtergrond, tips, die je helpen om het juiste antwoord te bieden. Meer kan de Reactie-kit je niet bieden. De uitwerking, de invulling, ligt bij jou en de kinderen zelf. Je hoeft daarbij niet altijd met de hele klas te werken. Het kan zijn dat sommige kinderen meer nood hebben dan andere om met het ongeval en de gevolgen bezig te zijn. Weet dat schijn soms bedriegt: sommige kinderen zijn er meer mee bezig dan ze laten merken.

Verwacht niet van jezelf dat je alles perfect aanvoelt en altijd juist reageert. Dat kan niemand. Weet dat een oprecht gebaar van zorg op zich reeds heel waardevol is. Door openheid te creëren voor de kinderen om hun gevoelens te uiten en hun vragen bespreekbaar te maken, hebben jullie samen al een erg grote stap gezet. Als je je onzeker voelt en twijfelt, overleg dan eens met je collega's, of iemand die helemaal buiten de onderwijswereld staat. Dat kan je blik verruimen. Je kan ook altijd terecht bij het CLB. Deze dienst is er speciaal voor jou, in moeilijke situaties zoals na een verkeersongeval.

Deze handleiding is onderverdeeld in verschillende thema's, met elk hun eigen achtergrond, lessuggesties en interessante kinderboeken. Eerst geven we je enkele suggesties om rond het verkeersongeval zelf te werken. Daarna vind je suggesties per thema: iemand was getuige van een verkeersongeval, iemand is gekwetst of iemand is gestorven in een verkeersongeval. Naast de lessuggesties lees je, afhankelijk van het thema, per graad waarmee je best rekening houdt voor deze leeftijdsgroep en vind je boekentips voor kinderen. Achteraan vind je de weg naar aansluitende educatieve pakketten en boeken voor volwassenen. In de educatieve pakketten vind je nog meer uitgewerkt materiaal over specifieke thema's, om mee aan de slag te gaan in de klas. De boeken voor volwassenen bieden je meer achtergrond bij bepaalde onderwerpen.

We gaan er bij de lessuggesties van uit dat een kind uit de klas zelf slachtoffer werd. Maar ook een kind waarvan een naaste slachtoffer werd van een verkeersongeval ondervindt daarvan vaak een grote impact. Ook dan kan je gebruik maken van deze lessuggesties.

Ook met kinderen uit de kleuterklas kan je werken rond een verkeersongeval. Hiervoor kan je de lessuggesties van het eerste en tweede leerjaar doornemen, en bekijken welke elementen je eruit kan gebruiken voor de kleuters. Met kleuters werk je spontaan minder klassikaal rond het thema. Je werkt met een klein groepje, of misschien wel eens met een kind alleen. De vragen die je stelt, leunen nog dichter aan bij de ervaring en leefwereld van de kleuter, zijn meer ik-gericht.

Schematisch:

1. Aan de slag na een verkeersongeval

- lessuggesties van de derde kleuterklas tot het zesde leerjaar

2. Kind is getuige

- Algemene achtergrond
- Eerste en tweede leerjaar
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Derde en vierde leerjaar
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Vijfde en zesde leerjaar
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?

3. Kind is gekwetst

- Algemene achtergrond
- Hoe ervaren kinderen een ziekenhuisopname?
- Eerste en tweede leerjaar
  - Concrete lessuggesties om het ziekenhuis te leren kennen
  - Suggesties om contact te houden met een kind dat lange tijd afwezig is
  - Concrete lessuggesties om te leren omgaan met een kind dat 'anders' is
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Derde en vierde leerjaar
  - Concrete lessuggesties om het ziekenhuis te leren kennen
  - Suggesties om contact te houden met een kind dat lange tijd afwezig is
  - Concrete lessuggesties om te leren omgaan met een kind dat 'anders' is
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Vijfde en zesde leerjaar
  - Concrete lessuggesties om het ziekenhuis te leren kennen
  - Suggesties om contact te houden met een kind dat lange tijd afwezig is
  - Concrete lessuggesties om te leren omgaan met een kind dat 'anders' is
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Wegwijs: werken rond ziekenhuis en anders zijn

4. Iemand is gestorven

- Algemene achtergrond
- Eerste en tweede leerjaar
  - Waarmee hou je best rekening?
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Derde en vierde leerjaar
  - Waarmee hou je best rekening?
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Vijfde en zesde leerjaar
  - Waarmee hou je best rekening?
  - Concrete lessuggesties
  - Welke kinderboeken zijn interessant?
- Wegwijs: werken rond rouw

Om de lessuggesties leesbaar te houden, zullen we het kind dat slachtoffer werd van het ongeval een naam geven: Joves. Dat staat voor JOng VERkeersSlachtoffer.

Bron:

Kinderen helpen na een schokkende gebeurtenis. Praktische gids na een misdrijf of een plotseling overlijden, Slachtofferhulp – Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Lannoo, Tielt

